

ПРО АЛЬТЕРНАТИВИ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Практичне значення дослідження полягає в розробці та апробації програми підготовки майбутніх працівників соціальної сфери до роботи в альтернативних формах державної опіки та удосконаленні відповідного навчально-методичного забезпечення, яке включає низку методичних й інформаційних матеріалів: навчально-методичне забезпечення дисциплін «Соціальна педагогіка», «Теорія соціальної роботи», «Соціальний супровід», «Соціальна реабілітація», «Соціальна реабілітація сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах», «Технології соціальної роботи», програма професійно-орієнтованої практики спеціальності «Соціальна робота», освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка» для другого (магістерського) рівня та освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня та освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка» для другого (магістерського) рівня. Також розроблено навчально-методичне забезпечення дисципліни «Соціально-педагогічна робота в альтернативних формах опіки і піклування», Портфоліо працівника соціальної сфери для роботи в альтернативних формах опіки. Завдяки цьому матеріалі дослідження збагачують зміст професійно-орієнтованих дисциплін, а його основні положення й висновки можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери; студентами і магістрантами – під час навчання та виконання курсових, бакалаврських й магістерських робіт; соціальними працівниками і соціальними педагогами – у професійній діяльності.

В першому розділі дисертаційного дослідження «Підготовка майбутніх працівників соціальної сфери до роботи в альтернативних формах опіки над дітьми як соціальна та педагогічна проблема» дисертант характеризує альтернативні форми опіки над дітьми як соціальне явище, висвітлює нормативні засади та особливості роботи працівників соціальної сфери в різних формах сімейного виховання в Україні та за кордоном, розкриває структуру професійної готовності майбутніх працівників соціальної сфери до соціальної роботи в альтернативних формах державної опіки, критерії, показники та рівні її сформованості.

Оскільки однією з найвищих соціальних цінностей розвиненої держави є соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а оптимальним середовищем для життя та розвитку дитини є сім'я, в Україні набуває поширення сімейно орієнтований підхід до соціальної роботи, що знайшов відображення у процесі деінституалізації – заміни системи інституційного догляду дітей на систему, яка забезпечує їх виховання в сім'ї або умовах, максимально наближених до сімейних. Результатом деінституалізації є розвиток альтернативного догляду – неформального та формального догляду усіх дітей, які з будь-яких причин і за будь-яких обставин не перебувають під цілодобовою опікою принаймні одного із батьків. Розрізняють такі види альтернативного догляду (опіки): усиновлення; опіка (піклування); влаштування до прийомної сім'ї; дитячий будинок сімейного типу; сімейний патронат; малий груповий будинок.

Організація і функціонування усіх сімейних форм утримання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування в Україні чітко регламентується чинним законодавством, що співвідноситься з міжнародним правом, відображеним у ряді ратифікованих міжнародних нормативно-правових актів. Виявлено, що проблеми організації життєдіяльності дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, властиві усім країнам. Незважаючи на дещо відмінні шляхи їх реалізації, простежено загальні тенденції і єдині принципи у сфері охорони і захисту прав дітей означених категорій, а саме: гуманізація системи профілактики і попередження правопорушень, перевага охоронно-захисних заходів щодо покарання й примусу; професіоналізація виховної, профілактичної та охоронно-захисної діяльності, введення посад соціальних педагогів, соціальних працівників, практичних психологів з сімейного виховання; створення мережі спеціальних структур, покликаних опомогати родині, школі, дітям; функціонування психологічних служб, консультацій, телефонів довіри, соціальних притулків для дітей, які потрапили в критичну ситуацію; психологізація виховної, профілактичної й охоронно-захисної діяльності, посилення ролі медико-психологічної допомоги і підтримки; корекція поведінки дітей та підлітків, які мають певні відхилення, а також реабілітація дезадаптованих неповнолітніх; надання соціально- правової, психолого-педагогічної допомоги і підтримки родині як головному інституту соціалізації; організація спеціальної роботи з оздоровлення умов сімейного виховання в родині, що належать до групи соціального ризику.

Ефективність функціонування альтернативних форм опіки над дітьми значною мірою залежить від професіоналізму ПСС, його професійної готовності та компетентності. Процес професійної підготовки майбутнього ПСС визначено як поступове надбання студентом професійно значущих характеристик, оволодіння професійними знаннями, уміннями, навичками, рольовими функціями. Запорукою результативності виконання майбутнім фахівцем своїх професійних обов'язків

є його професійна готовність (важлива інтегративна якість і стійка особистісна характеристика, що виявляється у здатності здійснювати ефективну професійну діяльність і є результатом професійної підготовки). Професійну готовність ПСС до роботи в різних формах сімейного виховання складають три, тісно пов'язані між собою компоненти: особистісний, теоретичний та практичний. Схарактеризовано особистісний, знаннєвий і діяльнісний критерії готовності майбутнього ПСС до роботи в альтернативних формах опіки над дітьми та їх показники, за допомогою яких визначаються репродуктивний (низький), продуктивний (середній) і творчий (високий) рівні сформованості професійної готовності. Важливу роль у з'ясуванні рівнів професійної готовності відводимо професійній компетентності фахівця та його професійним компетенціям.

Другий розділ дисертації «Організація підготовки майбутніх працівників соціальної сфери до роботи в альтернативних формах опіки» містить аналітичні матеріали про педагогічні умови, зміст, форми і методи підготовки соціальних працівників до роботи в різних формах сімейного виховання.

У процесі професійної підготовки працівників соціальної сфери окреслено п'ять етапів: мотиваційний, аналітичний, оптимізаційний, діяльнісний та творчий. Для навчально-методичного забезпечення підготовки соціальних працівників розроблено й апробовано фрагменти навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін «Соціальна педагогіка», «Теорія соціальної роботи», «Соціальний супровід», «Соціальна реабілітація», «Соціальна реабілітація сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах», «Технології соціальної роботи», програму професійно-орієнтованої практики для студентів; доповнено тематику курсових, бакалаврських і магістерських робіт із проблем соціальної/соціально-педагогічної роботи в альтернативних формах опіки над дітьми, запропоновано «Портфоліо працівника соціальної сфери для роботи в альтернативних формах опіки», що сприятиме активізації їх самостійної роботи, а в підсумку – поглибленню знань, удосконаленню умінь і навичок роботи в альтернативних формах опіки.

Дисертант приходить до висновку, що реалізація програми професійної підготовки працівників соціальної сфери до роботи в альтернативних формах опіки над дітьми у навчально-педагогічному процесі сприятиме покращенню їх професійної готовності, налагодженню позитивно спрямованого функціонування альтернативних форм державної опіки соціалізації означеної категорії дітей, а розробка навчально-методичного забезпечення професійної підготовки соціальних працівників до роботи в альтернативних формах опіки над дітьми є наукоємним про-

цесом, що вимагає застосування системного підходу.

Зроблено висновок, що посиленню ефективності професійної підготовки таких фахівців сприятиме забезпечення певних педагогічних умов, а саме: правильне визначення мотивів навчання забезпечить подальший розвиток в особистісному та професійному становленні фахівця; наближення професійної підготовки соціальних працівників до практичної діяльності шляхом використання у процесі навчання активних форм, та методів навчання, спеціально спрямованих практик і волонтерської роботи; озброєння майбутніх фахівців потрібними знаннями й практичними навичками, шляхом впровадження активних форм і методів навчання, що забезпечують активізацію мислення, підтримують активність студента протягом навчання, сприяють самостійному творчому виробленню рішень.

Науковець зауважує, що означені умови вимагають комплексної реалізації, оскільки вони взаємопов'язані і не можуть діяти ізольовано. Актуальними шляхами вдосконалення професійної підготовки працівників соціальної сфери до роботи в альтернативних формах опіки над дітьми дисертант вважає вивчення вітчизняного й зарубіжного досвіду функціонування сімейних форм виховання, оптимізацію змісту підготовки майбутнього фахівця через посилення її практичної складової, через використання активних форм і методів навчання, спрямованих на формування у студентів практичних умінь і навичок; залучення до професійної підготовки провідних фахівців центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, об'єднаних територіальних громад, освітніх закладів, інших установ і організацій, які працюють з сімейними формами виховання.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у практику підготовки працівників соціальної сфери Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії Запорізької обласної ради, Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка, Волинського національного університету імені Лесі Українки, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Основні положення й висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти у підготовці працівників соціальної сфери до роботи з означеними категоріями дітей і різними формами альтернативного догляду; студентами і магістрантами – під час навчання та виконання курсових, бакалаврських і магістерських робіт; соціальними працівниками і соціальними педагогами – у професійній діяльності.

(За матеріалами наукової частини академії)

КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Віповідно до Закону України «Про вищу освіту»
ОГОЛОШУЄ КОНКУРС

на заміщення вакантних посад:

1. Кафедра біології, екології та методик їх навчання:
доцента кафедри – 3
2. Кафедра теорії та методики фізичного виховання
доцента кафедри – 1
3. Кафедра іноземних мов і методик їх навчання
доцента кафедри – 2
старшого викладача – 1
4. Кафедра історії та методики навчання
старшого викладача – 1
5. Кафедра теорії і методики трудового навчання та технологій професора кафедри – 1
доцента кафедри – 2
6. Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти
доцента кафедри – 1
7. Кафедра мистецьких дисциплін та методик їх навчання
доцента кафедри – 1

Перелік документів, які подають на ім'я ректора академії: заява, список наукових праць і винаходів; документи, які підтверджують підвищення кваліфікації протягом останніх п'яти років (дипломи, сертифікати, свідоцтва, інші передбачені законодавством України документи); письмовий звіт за попередній період про наукову, навчальну, методичну, організаційну роботу.

Претенденти, які не працюють в академії, крім заяви подають: особовий листок з обліку кадрів (засвідчений за попереднім місцем роботи); 2 фотокартки розміром 4x6 см, автобіографію; копії документів про повну вищу освіту, науковий ступінь, вчене звання, засвідчені в установленому порядку; копію паспорта громадянина України (стор. 1, 2 і 11); копію трудової книжки, засвідчену кадровою службою за основним місцем роботи із зазначенням дати засвідчення; список наукових праць і винаходів та інші документи, які свідчать про професійні якості претендента.

Термін подання документів на участь у конкурсі – 30 днів від дня опублікування оголошення у пресі (газета «Замок») та офіційному веб-сайті навчального закладу.

Документи подаються у відділ кадрів академії за адресою: вул. Лицейна, 1, м. Кременець, 47003.

Телефон для довідок: (03546) 2-19-91, 2-24-15.